

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Поліна Каменєва,

заступник директора з навчальної роботи,
викладач спеціальних дисциплін зварювального
виробництва ДНЗ «Краматорське вище професійне
торгово-кулінарне училище», м. Краматорськ, Україна

Анотація. Швидкий розвиток сучасного суспільства, цифрових технологій та інноваційних засобів навчання вимагає від майбутніх фахівців нових професійних знань та вмінь, перегляду підходів щодо формування їхньої професійної компетентності. Активне використання цифрових технологій в освіті сприяє ефективності освітнього процесу на всіх його рівнях і формуванню професійних компетентностей майбутніх фахівців. Формування компетентностей нерозривно пов'язане з інформатизацією освіти як одним з основних напрямів реформування навчальних закладів, зумовленим потребами сучасного суспільства, у якому головним є індивідуальний розвиток особистості.

Ключові слова: цифровізація, професійна освіта, цифрові компетентності, цифрові технології, інноваційність.

DIGITAL COMPETENCE OF A TEACHER OF A VOCATIONAL (VOCATION- TECHNICAL) EDUCATION INSTITUTION AS A NECESSARY CONDITION FOR IMPROVING THE QUALITY OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Polina Kameneva,

deputy director for educational work,
teacher of special disciplines of welding
production of DZ «Kramatorske higher professional
commercial and culinary school», Kramatorsk, Ukraine

Abstract. The rapid development of modern society, digital technologies and innovative means of education require future professionals to acquire new professional knowledge and skills, and to revise approaches to the formation of their professional competence. The active use of digital technologies in education contributes to the effectiveness of the educational process at all levels and the formation of professional competencies of future specialists. The formation of competences is inextricably linked with the informatization of education. Informatization of education is one of the main directions of reforming educational institutions, determined by the needs of modern society, in which individual development of personality is the main thing.

Keywords: digitalization, professional education, digital competences, digital technologies, innovativeness.

Сучасне суспільство ставить оновлені вимоги до організації освітнього процесу. Однією з таких вимог є необхідність цифровізації. Вплив цифрових технологій на всі галузі людської діяльності безперечний. Освіта не є

винятком, адже інноваційні методи навчання передбачають усебічне використання в освітньому процесі цифрових ресурсів та засобів ІКТ. Крім того, питання цифровізації набуває актуальності й під час навчання за дистанційною та змішаною формами, коли взаємодія учасників освітнього процесу відбувається опосередковано у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Водночас поняття «цифрова компетентність» має певні нормативно-правові підвалини. Зокрема, цифрова компетентність є однією з 8 ключових компетентностей, внесених до Рамкової програми ЄС щодо оновлених ключових компетентностей, вона визначається як «упевнене, критичне і відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, професійної діяльності (роботи) та участі у житті суспільства».

Зазначимо, що цифрові технології в освітньому процесі закладу П(ПТ)О, з одного боку, використовуються під час проведення уроків теоретичного та виробничого навчання, з іншого – з метою формування навичок майбутньої професійної діяльності, оскільки сучасні виробничі процеси й процеси обслуговування перебувають під впливом цифровізації. Тому педагогічні працівники закладу П(ПТ)О повинні на високому рівні володіти навичками роботи з цифровими ресурсами.

Поступ цифрової компетентності можна визначити за Рамкою цифрової компетентності педагога (DigCompEdu), яка охоплює 6 сфер («Професійна залученість», «Цифрові ресурси», «Навчання та викладання», «Оцінювання», «Розширення можливостей учнів», «Сприяння цифровій компетентності учнів»). Отже, використання цифрових ресурсів має охоплювати всі напрями педагогічної діяльності викладачів та майстрів виробничого навчання, що підтверджується наступними документами – професійними стандартами: «Педагог професійного навчання» та «Майстер виробничого навчання». У переліку професійних компетентностей педагога професійного навчання вказуються такі компетентності, як «здатність застосовувати нові форми, методи прийоми та засоби навчання, інноваційні педагогічні технології», «здатність застосовувати новітні виробничі технології професійної галузі». Окремими професійними компетентностями майстра виробничого навчання є «здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі», «здатність використовувати цифрові технології для розв'язання методичних завдань» (Биков, & Лещенко, 2016, с. 115).

Педагогічні працівники мають розуміти, як цифрові технології можуть підтримувати комунікацію, співпрацю, творчість та інноваційність, усвідомлювати їх функціональні особливості, обмеження, наслідки та ризики використання; загальні принципи, механізми та логіку, що лежать в основі створення цифрових сервісів, які постійно розвиваються, а також знати основи функціонування й використання різних цифрових пристроїв, комп'ютерних програм та мереж.

Педагогічні працівники мають критично оцінювати достовірність,

надійність інформаційних джерел, вплив відомостей та даних на свідомість та розвиток особистості, на прийняття рішень та усвідомлювати юридичні й етичні аспекти, пов'язані з використанням цифрових технологій.

Необхідність використання цифрових технологій в освітньому процесі посилюється в умовах карантинних обмежень, коли навчання відбувається за дистанційною та змішаною формами. У цей час більшість уроків проводиться у синхронному та асинхронному режимах. Спілкування викладачів / майстрів виробничого навчання зі здобувачами освіти організовується за допомогою програм відеоконференцій.

Загалом, якщо говорити про цифрову компетентність педагогічних працівників закладів П(ПТ)О, то необхідно зважати на: уміння працювати з цифровими пристроями (комп'ютером, ноутбуком, смартфоном, проектором, мультимедійною дошкою, багатофункціональним пристроєм тощо); уміння працювати з відповідним програмним забезпеченням; володіння навичками інформаційно-аналітичної діяльності.

Щодо останнього, то навички інформаційно-аналітичної діяльності відіграють важливу роль в опрацюванні великого потоку інформації, коли фахівець будь-якої галузі «повинен володіти навичками швидкого отримання і поновлення інформації, умінням аналізувати її, вирішувати в оперативних виробничих ситуаціях».

Розвиток цифрової компетентності є динамічним процесом, що потребує системної роботи. У цьому аспекті важливу роль відіграють усі види освіти: формальна, неформальна, інформальна. Лише практичний досвід роботи з веб-ресурсами, програмним забезпеченням, цифровими пристроями дає можливість якісно використовувати їх під час уроків.

Таким чином, використання цифрових технологій в освітньому процесі закладу П(ПТ)О сприяє: підвищенню ефективності та якості підготовки здобувачів освіти; посиленню мотивації до навчальної діяльності; створенню стандартних, об'єктивних і незалежних умов оцінювання якості навчання; адаптації майбутніх випускників до реальних виробничих умов; упровадженню європейських стандартів професійної підготовки кваліфікованих робітничих кадрів.

Таким чином, цифрові компетенції, інтегруючись в єдине ціле інформаційних інструментів та креативний потенціал педагога, в кінцевому підсумку, генерують в системі професійної освіти сукупність інформаційно-інтелектуальних активів. Поява і використання подібних активів є однією з глобальних тенденцій цифровізації, оскільки в цифрову економіку конкурентні переваги суб'єктів економічної діяльності значною мірою формуються під впливом нематеріальних чинників. (Жалдак, Рамський, & Рафальська, 2009, с. 3-10)

Тому система професійної освіти цифрових компетенцій є ключовим фактором ефективного функціонування цієї системи в конкурентному середовищі. Сукупність цифрових компетенцій системи професійної освіти формується не тільки за рахунок персоналу, чия діяльність безпосередньо

пов'язана з розробкою інформаційно-комунікаційних технологій, а й інших категорій персоналу, в першу чергу, менеджменту, задіяного при вирішенні різних функціональних завдань.

У цьому випадку цифрові компетенції генерують чинники ефективності системи професійної освіти, включаючи орієнтацію на моделі, що відображають динаміку змін зовнішнього і внутрішнього складових цифрового середовища. Інвестуючи кошти у формування цифрових компетенцій педагога, системи професійної освіти підвищують якість результатів інтелектуальної діяльності, включаючи сукупність створених інформаційних і матеріальних продуктів (Спірін, 2009, с.13).

Майбутні фахівці, взаємодіючи з іншими користувачами цифрового контенту, будуть готові ефективно використовувати інформаційні ресурси і технології з метою спільної генерації знань, а також розробляти концептуальні рішення з проблемних ситуацій в цифрових середовищах. Крім того, здобувачі освіти зможуть розвинути свої когнітивні навички, включаючи націленість на саморозвиток і досягнення високих результатів. Підвищення креативності мислення, ініціативності в досягненні поставлених цілей дасть змогу майбутнім фахівцям успішно вирішувати нестандартні завдання, бачити потенційні можливості цифрового середовища.

Список посилань

Биков, В. & Лещенко, М. (2016). Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*, 4 (13), 115-130. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2016_4_13.

Жалдак, М. І., Рамський, Ю. С., & Рафальська, М. В. (2009) Модель системи соціально-професійних компетентностей вчителя інформатики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*, 7, 3-10.

Спірін, О. М. (2009) Інформаційно-комунікаційні та інформатичні компетентності як компоненти системи професійно-спеціалізованих компетентностей вчителя інформатики. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 5, 13.